

POTPLANTENSECTOR: ONTWIKKELING IN KAART*Anita van der Knijff en Gerben Splinter*

In de periode 1990-2005 is het aantal glastuinbouwbedrijven in Nederland met zo'n 40% gedaald. Deze daling deed zich vooral voor bij glasgroenten- en snijbloemenbedrijven. Het aantal pot- en perkplantenbedrijven groeide daarentegen tot eind jaren negentig sterk, maar is ook na de eeuwwisseling gedaald, tot zo'n 1.360 bedrijven in 2005 (tabel 1). Het toenemende belang van de pot- en perkplantensector in Nederland komt nog sterker naar voren uit de ontwikkeling in het areaal glastuinbouw in Nederland. Terwijl in de jaren 1990-2005 het totale areaal glastuinbouw in Nederland met bijna 8% toenam, groeide in dezelfde periode het areaal pot- en perkplanten met maar liefst 60%. Gezien het toenemende belang van de pot- en perkplantensector voor de Nederlandse glastuinbouw is in dit artikel nog eens dieper ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaar wat betreft het aantal bedrijven, het areaal, het assortiment en de exportwaarde. In het volgende nummer van agri-monitor zal in een artikel nader ingezoomd worden op de uitdagingen waar de pot- en perkplantensector de komende jaren voor staat, vooral wat betreft het beleveren van internationale markten en ketens.

Tabel 1 Ontwikkeling areaal (ha) en aantal gespecialiseerde pot- en perkplantenbedrijven in de periode 2000-2005

	2000	2003	2005	Mutatie 2000-2005	
				%	% per jaar
Aantal bedrijven	1.651	1.441	1.362	-17,5	-3,8
Areaal pot- en perkplanten (ha)	1.758	1.821	1.926	9,6	1,8
Bloeiende potplanten	679	738	787	15,9	3,0
w.v. Phalaenopsis	-	-	76		
Kalanchoë	44	44	58		
Anthurium	-	-	47		
Spatiphyllum	-	-	27		
Begonia	24	28	-		
Groene planten	582	576	589	1,2	0,2
w.v. Ficus	89	85	75		
Dracaena	25	33	30		
Perkplanten	497	507	550	10,7	2,0

- = onbekend.

Bron: CBS-Landbouw telling

Areaal bloeiende planten groeit sterker dan groene planten

De afgelopen jaren is er een sterke schaalvergroting in de pot- en perkplantenteelt. Vanaf 2000 is het gemiddelde areaal glas op pot- en perkplantenbedrijven toegenomen van circa 1 ha naar 1,4 ha in 2005, wanneer er vanuit wordt gegaan dat deze gewassen alleen op de gespecialiseerde pot- en perkplantenbedrijven bevindt. Naast schaalvergroting deed zich in de jaren 2000-2005 ook een duidelijke verschuiving in de samenstelling van het areaal pot- en perkplanten voor (tabel 1). Zo nam het areaal bloeiende planten met bijna 16% toe en groeide het areaal groene planten slechts licht (ruim 1%). Hiermee is het areaal bloeiende planten het areaal groene planten ruimschoots voorbijgestreefd, terwijl in de jaren tachtig en begin jaren negentig het areaal bloeiende planten juist achterbleef bij groene planten. Ook het areaal perkplanten is de afgelopen jaren sterk gegroeid (ruim 10%). Hoewel de eerste officiële areaalcijfers betrekking hebben op het jaar 2005, kan gesteld worden dat binnen de bloeiende planten de Phalaenopsis de laatste vijf jaar sterk in opkomst is. Dit blijkt ook wel uit de omzetcijfers van de veilingen (tabel 2). In 2005 werd op 76 ha Phalaenopsis geteeld. Dit is bijna 10% van het totale areaal bloeiende planten. Ook

Kalanchoë is de laatste jaren, mede door de introductie van een dubbelbloemig type, in areaal toegenomen. Bij groene planten valt vooral de daling van het areaal Ficus op. Het areaal Dracaena fluctueerde de laatste jaren wat en nam per saldo toe.

Phalaenopsis motor achter stijging veilingomzet

In de veilingstatistieken van de afgelopen jaren komen een aantal in de areaalontwikkeling zichtbare trends duidelijk terug. In de eerste plaats valt de enorme groei in de veilingomzet van Phalaenopsis op: gemiddeld ruim 30% per jaar (tabel 2). De overige orchideeënsoorten wisten mee te liften met de populariteit van Phalaenopsis en klommen ook enkele plaatsen in het veilingklassement. Anderzijds zakte Ficus (de lijstaanvoerder van 2000) naar de zevende plaats in 2005. Mede daarom is de opmars van een andere groene plant, Dracaena, des te opvallender. Nieuwkomers in de top 10 van het veilingklassement zijn er ten opzichte van 2000 ook. Hydrangea en Rosa eisten een plekje op wat ten koste ging van Spathiphyllum en Hedera. De totale veilingomzet nam in de periode 2000-2005 gemiddeld met bijna 6% per jaar toe. Wanneer Phalaenopsis en de productgroep 'overige orchideeën' buiten beschouwing gelaten wordt, komt de jaarlijkse omzetstijging uit op 3,5%. De omzetstijging is zowel het gevolg van een grotere aanvoer van kamerplanten als een stijging van de gemiddelde opbrengstprijs. Tot en met 2004 nam de totale aanvoer met bijna 20% toe. In 2005 was er echter een lichte daling van de aanvoer met 1%. De gemiddelde opbrengstprijs is in de loop van de jaren toegenomen, van gemiddeld 1,17 euro in 2000 naar 1,21 euro in 2004 en 1,31 euro in 2005. In dezelfde periode was het prijsverloop van Phalaenopsis als volgt: een stijging tot en met 2002 gevolgd door twee achtereenvolgende jaren van prijsdaling, en vervolgens weer een stijging in 2005. Overigens is de gemiddelde opbrengstprijsontwikkeling slechts indicatief en geeft deze geen goed inzicht in prijsverschillen als gevolg van variatie in potmaten, grootte, cultivar, toegevoegde waarde zoals bijvoorbeeld sierpotten en kwaliteit. Concreet is bijvoorbeeld bij Phalaenopsis in de loop van de jaren het aandeel planten van een hogere kwaliteit (2- en 3-takkers), waaraan ook hogere productiekosten verbonden zijn, toegenomen. Kortom, de gemiddelde opbrengstprijs is van een scala aan factoren afhankelijk.

Tabel 2 Ontwikkeling veilingomzet kamerplanten in de jaren 2000-2005 (* mln euro)

	2000	2003	2005	Gemiddelde mutatie 2000-2005	
				%	% per jaar
Totaal kamerplanten	788,0	964,2	1.050,2	33,3	5,9
w.v.					
Phalaenopsis	37,7	82,5	142,9	279,3	30,6
Dracaena	30,7	41,3	40,4	31,7	5,7
Kalanchoë	32,8	39,5	40,0	21,8	4,0
Anthurium	22,0	35,8	39,6	80,1	12,5
Overig orchideeën	15,8	37,1	34,1	115,6	16,6
Overig kamerplanten	39,1	45,8	33,3	-14,8	-3,1
Ficus	43,9	35,4	31,8	-27,5	-6,2
Hydrangea	19,3	22,3	24,8	28,5	5,1
Chrysanthemum	23,7	26,1	24,7	4,1	0,8
Rosa	17,4	20,7	24,5	40,6	7,0

Bron:VBN

Export gestegen, belang Duitsland afgenomen

Tabel 3 geeft inzicht in de ontwikkeling van de exportwaarde van potplanten in de periode 2000-2005. De totale exportwaarde van bloemen en planten (inclusief uitgangsmateriaal) die via Nederland zijn verhandeld bereikte in 2005 het record van 5.061 miljoen euro. De exportwaarde van pot- en tuinplanten nam tussen 2004 en 2005 met 6,5% toe. Dat is een ruim twee keer zo grote stijging als die van snijbloemen in dat tijdsbestek. De exportwaarde van pot- en tuinplanten kwam uit op een totaal van 1,7 miljard euro. Overigens is de pot- en tuinplantenexport de laatste twee jaar minder hard gestegen dan aan het begin van deze eeuw, toen groeipercentages van meer dan 10% per jaar werden gerealiseerd. De lagere exportgroei hangt onder andere samen met de geringe economische groei in de belangrijkste afzetlanden. Dit laatste geldt in het bijzonder voor Duitsland, waarvan het aandeel in de totale Nederlandse potplantenexport gedaald is van 44% naar 38%. Het totale aandeel van de top 5 van afzetlanden nam af van 76% naar 73%.

Tabel 3 Ontwikkeling exportwaarde pot- en tuinplanten in de jaren 2000-2005 (* mln euro)

	2000	2003	2005	Gemiddelde mutatie 2000-2005	
				%	% per jaar
Totale exportwaarde	1.175,5	1.547,4	1.715,3	45,9	7,9
w.v.					
Duitsland	514,6	625,2	647,9	25,9	4,7
Frankrijk	143,4	183,5	207,1	44,4	7,6
Ver. Koninkrijk	106,0	152,8	165,0	55,7	9,3
Italië	87,9	122,6	139,1	58,4	9,6
België	46,3	75,9	84,6	82,7	12,8
Aandeel top 5 (%)	76	75	73		

Bron:HBAG.